בס"ד

בית הכנסת מוסאיוף | יום שני, ח' חשוון תשפ"ז

תוכן העניינים

מבוא.....3
פרק א - דברים שהזהירו חכמים יש לקבלם.....3
פרק ב - נטילת ידיים.....3
פרק ג - קבורה בין גויים.....4
פרק ד - רפואות הגמרא והחרם של בעלי התוספות.....4
פרק ה - רפואת העשבים וכוח הסגולה.....4
פרק ו - המזיקים והשמירה מלמעלה.....5
פרק ז - הודיה על השמירה.....5
פרק ח - קידוש השם וחילול השם.....6
פרק ט - גדולת החכמים.....6
פרק י - מורה רבך כמורה שמיים.....7
פרק יא - לימוד התנ"ך.....7
פרק יב - שאלות קצרות בהלכה.....8
פרק הסיפורים.....8
מסקנות מעשיות.....10
מפתח מראי מקומות.....11

שיעור מוסר-עיוני: האם יש אמת בדברים סגוליים שהזהירו חכמים, ומה כוחה של תורה הפועל על האדם מעבר לטבע

מבוא

הרמב"ן נשאל: האם יש אמת בדברים סגוליים? כלומר, מה שהגמרא וגם החכמים הפוסקים כתבו, שיזהר האדם מכל מיני עניינים שהם לא בטבע אלא מחוץ לטבע - האם יש לחשוש להם?

והוא הביא ראיה מאבן השואבת. אבן השואבת נקראת מגנט, ששמים אותה בים, ואם תראה אבן או איזה ברזל, היא תזוז ותנוע, לא תנוח ולא תשקוט, עד שהיא קולטת אותו. הזוהר הקדוש כותב שזה מראה גם על האדם עצמו: יש אדם שהוא נמשך מהר לאיפה שיש תורה, איפה שיש קדושה. הוא נמשך - זה סימן שיש בו ניצוץ קדוש. ולכן אותו ניצוץ לא נותן לו מנוחה, עד שהוא מוצא את החכם שיכול ללמד אותו תורה, ולקחת ממנו קדושה וטהרה. זה כמו אבן השואבת הנקראת מגנט.

אותו הדבר מביא שם גם לגבי הדמעות. אומר **הרמב"ם**: איך זה שלפעמים אתה רואה אדם מתפלל או מתרגש, או למשל קיבל מתנה יקרה, נולד לו בן אחרי שנים רבות שהמתין לו - ותרדנה לו דמעות מאליהן? יש לאדם רגשות שהם מעבר לטבע. וכן על זה הדרך: פתאום הצחיקו אותו, ואם זה דבר מצחיק מאוד, הוא פורץ בצחוק, אפילו אדם שלא פתח את פיו כמה שנים, פתאום פורץ בצחוק. זה מראה שיש כוח בקדושה - הקדוש ברוך הוא שם באדם כל מיני כוחות, שאדם לפעמים מגיב עליהם בכל מיני אופנים. ואותו הדבר, חס ושלום, יש לו צער ואז הוא סובל.

פרק א - דברים שהזהירו חכמים יש לקבלם

כך שדברים שחכמים הזהירו, יש לנו לקבל אותם. כמו שאמרו לגבי מים מגולים בלילה: מים שעבר עליהם הלילה, ואפילו שלא עבר עליהם הלילה - כל שהשאיר אותם מגולים, שמא נחש או סממית שתה מהם, ויש בזה סכנת נפשות, ולכן צריך לשפוך את המים האלה. אמנם כתב **מרן השולחן ערוך** שבימינו לא מצויים נחשים, ובמקומות שלא מצויים - אין סכנה ואין מקום לחשוש, וכן איפה שיש הפסד מרובה, כגון שהיתה לו חבית גדולה וכדומה.

וכן על זה הדרך: אמרו רבותינו שלא יעמוד אדם במקום סכנה, שאין עושים לו נס. ואם עושים לו נס - מנקים מזכיותיו. (ראו בפרק הסיפורים את מעשה הטביעה בים נתניה.)

וכן מים אחרונים - ראינו כמה חכמים הזהירו: מים אחרונים חובה. כתבה הגמרא מה עשו מים אחרונים - הרגו את הנפש. ומים ראשונים - מצוה.

פרק ב - נטילת ידיים

(המעשה ברומא שבתלמוד - בפרק הסיפורים.)

נטילת ידיים שזה מעשה - עיקרו מדברי סופרים. מצות נטילת ידיים על הפת זה דרבנן. אבל שמחר - כיוון שמחר יבנה בית המקדש ויבוא משיח צדקנו, ונצטרך לאכול חולין בטהרה - הרגילו אותנו מעכשיו שאדם יטול ידיו קודם אכילת פת, וקודם גם אכילת פירות שהם דבר שטיבולו במשקה.

אם אני אוכל אבטיח - צריך לטול ידיים? לא. זה רטוב מן המיץ הטבעי שלו, ואין צריך נטילה. אבל דבר שהמיץ בא עליו מבחוץ, אם זה מים ואם זה כל נוזל אחר, כמו שמן וכדומה - צריך נטילת ידיים. אדם צריך לדעת מה כן ומה לא.

פרק ג - קבורה בין גויים

וכן כותב **הרמב"ן** על קבורה בין גויים: נהרגו אנשים, חס ושלום, והיה ביניהם יהודי, וקברו את כולם במקום אחד, והיהודי קבור ליד הגוי - מה צריך לעשות? להוציא אותו משם.

ואפילו שאסור לפתוח את הקבר - מה הסיבה לאיסור? ניבול המת, ויש עוד חרדת הדין. אמרו רבותינו: חרדת הדין זה בשנה ראשונה; אחרי שנה ראשונה זה ניבול המת, כיוון שרואים אותו במצב לא טוב, וזה לא נעים לראות - לכן אסור לפתוח את הקבר. אבל אם הוא קבור בין גויים והתברר לנו שהוא נמצא שם - מותר לפתוח את הקבר ולהוציא אותו, שלא יהיה קבור בין גויים.

כך היה בראשון לציון: קמה שם מועצה דתית שלא הלכה כפי הסדר, ובעוונותינו הרבים נתנו גם לגויים לקבור שם. והגויים קוברים בתוך בית קברות של יהודים - נתנו להם חלקה, והם שמים צלב למעלה להראות שהחלק שלהם, והם קוברים יהודים עם גויים שם. ויש יהודים שנקברים שם - לכן צריך אדם להיזהר איפה הוא נקבר. היום, בעוונות הרבים, פה בארץ ישראל, על זה נאמר:

וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי, וְאֶת נַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה (ירמיהו ב, ז)

לכן צריך לצעוק על זה. צעקנו על זה; עשו את זה תקנה. עכשיו אני לא יודע מה המצב - שלא יחזור לקדמותו חס ושלום.

פרק ד - רפואות הגמרא והחרם של בעלי התוספות

כתב **הרש"ל** ב"ים של שלמה" - הוא כתב חיבורים על כל הש"ס, וביניהם על מסכת חולין - שם, בפרק ה', כתב שבעלי התוספות עשו חרם: שאדם לא יפרסם את הרפואות שיש בגמרא. למה? בגלל שהטבעים השתנו - בזמן הגמרא זה היה עוזר, ובזמננו אינו מועיל. ושלא יבוא אדם - כמו שיש היום רשעים שאוהבים למצוא "בוקס ריקה" בדברי רבותינו - ויגיד: הנה, אני עושה את התרופה הזאת וזה לא עוזר. לכן יש חרם לא לפרסם אותן.

אבל איפה שיש סכנה, או ספק סכנה - ולא רק ספק ספיקא של סכנה - מצווה להזהיר. איפה ראינו? לגבי שבת: ספק ספיקא של סכנה - מחללים שבת או לא? מחללים. מה היה? גל אבנים שנפל בשבת. עומד שם גדר ונפל; עכשיו, מה הבעיה? הוא לא יודע אם יש שם אדם - ספק יש אדם, ספק אין אדם. ואם יש אדם - ספק חי, ספק מת. ואם חי - ספק יהודי, ספק גוי. אפילו כך - מחללים עליו את השבת ומפנים את גל האבנים. משנה: "מפקחין את הגל" בשבת, ומוציאים את כל האבנים ומוודאים שאין שם בן אדם (משנה יומא ח, ו).

פרק ה - רפואת העשבים וכוח הסגולה

הגמרא מביאה המון עשבים, כל מיני עשבים שמועילים לכל מיני דברים, וגם עשבים שמגרשים מזיקים. למשל: איזה עשב טוב לגרש מזיקים, ועוד נגד העין הרע? רודה. מה עוד? אזוב - זה הזעתר. גם רודה וגם זעתר - זה גם בשביל רפואה וגם מגרש את כל המזיקים שיש. כך כתב גם **רבנו האר"י**, שעד ימינו אלה כן מועילים.

שני העשבים האלה יש בהם כוחות סגוליים - נגד עין הרע ונגד כישופים; ולא רק נגד עין הרע: מגרשים מזיקים. אפילו שאנחנו לא בקיאים בהם - יש סוגים שונים של רודה, סוגים שונים של זעתר - בכל זאת יש בהם כוח. זאת אומרת: יש, הקדוש ברוך הוא טבע בטבע הבריאה כל מיני דברים של רפואות - זה כוח סגולי.

רבנו האר"י כותב שהאזוב לא ירד מעל שולחנו כל השבת. (המעשה עם **החיד"א** ושקית הזעתר - בפרק הסיפורים.)

פרק ו - המזיקים והשמירה מלמעלה

כתב **רבי שמעון בר יוחאי** בזוהר על הפסוק:

יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ, אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ (תהלים צא, ז)

אם היה לאדם עיניים לראות - היה רואה אלפים ורבבות של מיני מזיקים מקיפים אותו מכל צד. ומי שומר אותו? הקדוש ברוך הוא שולח שני מלאכים, אחד מימינו ואחד משמאלו, ושומרים עליו. ואם חס ושלום נפגע - סימן שעשה עבירה, ואמרו לכם: ברחו ממנו, עזבו אותו לבד, ואז קרה לו מה שקרה. אז אם יצאת מהתאונה - תדע שהיה מלאך שמר עליך.

והגמרא אומרת שאם אדם מושיט את ידו באויר - יכול לפגוע בעין של שד. ומי שמר אותך? אוי ואבוי, יש במקום - מי יודע מה יעשה לו; יפול ולא יקום. אבל הנה אדם קם ועושה הכל. איך זה? בשמיים שומרים עליו - צריך להודות להשם.

אומר **הרדב"ז**: שאומרים פסוק **"וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם"** (ויקרא יז, ז) - צריך להיזהר גם כן. וכתב **הרב פעלים**: בימינו נחלשה הרוח הרעה, היא לא כמו שהיתה בזמן הגמרא. וזו הסיבה שכמעט כל הפוסקים - למשל **הרמב"ם** - לא כתבו דיני רוח רעה בכלל, לא מזכירים את זה; ואותו דבר השולחן ערוך. מפני שבימינו זה השתנה. אבל צריך עדיין להיזהר, למשל בנטילת ידיים של בוקר ועוד כמה דברים - אבל לא כמו שהיה בזמן הגמרא.

המאירי כתב - הוא כתב לפני כ-700 שנה - שאנחנו בימינו לא חוששים. **ובא"ז** כתב שכן לחשוש: שעדיין צריך להיזהר, ויאמר פסוקים של שמירה, כגון "יושב בסתר" ועוד ועוד. למה? לפעמים אחד מאלף יכול להיות שכן יזיק - לכן יזהר האדם. **והכנסת הגדולה** (**רבנו חיים בנבנשתי**) **והפרי חדש** (**רבי חזקיה די סילוה**) - שניהם אספו את כל הרשימה וכתבו שיש לחשוש. זאת אומרת, הם לא הלכו בדרך **הרמב"ם** והשולחן ערוך - זאת אומרת זה עדיין לא בטוח במאה אחוז. לכן צריך להיזהר, ובפרט חס ושלום חולה - שיזהר עוד יותר. ולא ללעוג על מה שאמרו חכמים.

פרק ז - הודיה על השמירה

מכיר את בעל "יסוד ושורש העבודה"? מה הוא כתב? הוא כותב שהיה הולך בדרך, והיה שם גדר עומד משופע. לפני שהיה עובר, היה אומר: ריבונו של עולם, תציל אותי מהגדר הזו שלא תיפול עליי. ואחרי שהיה עובר, אומר: מודה אני לך, ריבון העולמים, שלא נפלה הגדר עליי ולא קרה לי כלום. וכל פעם שהיה עובר היה אומר את אותו הדבר.

והוא כותב עוד: כשהיה בא לברך ברכת המזון, היו באים לפעמים לדפוק לו בדלת. אז לפני שהוא עושה מים אחרונים, הוא אומר: ריבונו של עולם, יהי רצון שאף אחד לא יבוא להפריע לי, שאוכל לברך ברכת המזון בכוונה. סיים את ברכת המזון בשלום - עומד ואומר: ונודה לך, ריבון העולמים, ששמעת אותי, שאף אחד לא הזיק לי ולא הפריע לי.

מה אתה רואה? אנשים חושבים שהעולם הולך חלק. אין דבר חלק - הכל שמירה מלמעלה.

פרק ח - קידוש השם וחילול השם

כותב **רבנו בחיי**: צריך האדם להיזהר מאוד בכבוד השם יתברך. מה זה כבוד השם יתברך? כל דבר שיש בו להרבות כבוד שמיים - יהיה אדם זהיר לעשותו, לפרסם כבוד השם בעולם ואת פלאי הבריאה. ויש בזה מצות עשה מהתורה. וכנגד זה - לא לחלל שם השם. ונפקא מינה: מי שזהיר בקידוש השם - כל דבר שיש בו כבוד שמים יכפר לו על חילול השם.

מה זה חילול השם? הגמרא הביאה דוגמאות: כגון שלוקח בשר ולא נותן את הכסף לאלתר. הוא הלך לקצב, לקח חתיכת בשר ואמר: מחר אני משלם. מישהו יגיד: אתה רואה? הוא לא משלם, הוא סתם אומר. לכן מה צריך לעשות? לתת את הכסף במקום. ואם הם שני שותפים - מה עושה? הגמרא אומרת: יתן הכל לאחד, ולמחרת יבוא ויתן גם לשני את הכל, ואז הם יעשו ביניהם את החשבון. תראה כמה חמור חילול השם.

ומאיפה למדנו את איסור חילול השם? יש פסוק ביחזקל:

וַיָּבֹא אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם, וַיְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי, בֶּאֱמֹר לָהֶם: עַם השם אֵלֶּה, וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ (יחזקל לו, כ)

(המעשה עם שלושת הישראלים שעקפו את התור - בפרק הסיפורים.)

אומר **רבי יצחק**: גם לא חרבה ירושלים אלא על שהשוו

בה קטן לגדול. זאת אומרת, צריך להיזהר: אם בא חכם גדול - לכבדו כבוד גדול; חכם לא כל כך גדול - כבדו כבוד, אבל אל תפריז בכבודו יותר, ואל תשוה אותו לאיש הגדול. כי הגמרא מביאה שם פסוק:

וַיִּשְׁלַח השם אֶת יְרֻבַּעַל וְאֶת בְּדָן וְאֶת שְׁמוּאֵל (שמואל א יב, יא)

מי זה ירובעל? **גדעון** - "ירב בו הבעל", שהיו עובדים עבודה זרה בזמנו (מעשה גיזת הצמר - בפרק הסיפורים). ומי זה בדן? **שמשון**. והגמרא אומרת: שלשתם נאמרו יחד, לומר לך - כל מי שנתמנה שופט על ישראל, הרי הוא כבית דינו של **שמואל**, והרי הוא כבית דינו של **משה** ואהרון. ולכן אמרו: יפתח בדורו - כ**שמואל** בדורו.

פרק ט - גדולת החכמים

החת"ם סופר כותב שתדע: הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים משגיאות. למשל, אם ראית חכם שכתב ספר או פסק פסק - אל תחשוב שהוא שגה, ואם מישהו יבוא ויגיד לך שיש פה טעות - דע שהקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים שלא יבואו לידי תקלה, ואף פעם לא תצא תקלה מתחת ידם.

ו**רבי יונתן אייבשיץ**, בעל ספר "תומים", כתב שבח גדול על מרן **רבנו יוסף קארו** - האיש הענק בתורה, שעליו נאמר: "האיש אשר המלך חפץ ביקרו" (אסתר ו, יא). המלך - מלכו של עולם - חפץ ביקרו. **רבנו יוסף קארו** כתב את השולחן ערוך, ואתה רואה אותו כל כולו בהיר וברור, ותורה לזכרון לדורי דורות: עד היום, שרוצים לכתוב הלכה, דבר ראשון בודקים מה כתב **מרן רבי יוסף קארו**.

החזון איש כותב גם כן, באמונה וביטחון פרק ג': תדע שהקדוש ברוך הוא נותן חכמה לחכמים. ואל תשמע לכופרים ולרשעים ואל תביא מהם ראיה: אם אמר לך כופר או רשע איזה דבר - תדע שבהכרח דעתו נוגדת את התורה. כך גם אמר **רש"י** על פי **יעקב אבינו**:

עִם לָבָן גַּרְתִּי (בראשית לב, ה)

אומר **רש"י**: תרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. ואם תאמר: ואם היתה לך שאלה - מה עשית? התשובה: "מנגד לאיש כסיל" - מה שהכסיל אומר, עושים ההיפך (משלי כו, ד-ה). אבל יעקב היה יודע את כל התורה כולה, ואחר כך הלך ולמד תורה כל לילה.

פרק י - מורה רבך כמורה שמיים

עוד דבר: "מורה רבך כמורה שמיים". מי אמר את זה, ואיפה כתוב? במסכת פסחים, דברי **רב יוסף**. מי היה **רב יוסף**? החבר שלו היה **רבא**. הגמרא אומרת: אחד היה "סיני" ואחד היה "עוקר הרים". **רב יוסף** היה "סיני". וכמה חידושים בגמרא שלו הפכו להיות צורת ברזל בהלכה.

למשל: ברגע שאדם אמר דבר להקדש - זה הקדש, אין מה לעשות, זה נהיה הקדש. אבל ברגע שהוא אמר "זה לעניים" - מה? יש מעשה בגמרא: היה אחד שעמד בבית הדין, חייבו אותו לשלם מטבע לחברו. הוא הוציא מהכיס, והמטבע היה שחוק, לא בסדר. אז הוא אמר: לא צריך אותו - שיהיה לעניים. ואחר כך אמר: לא, אני אקנה בו משהו לאכול, כי אני היום רעב. מה אמר לו **רב יוסף**? אמרת "זה של העניים" - גמרנו. הגמרא שואלת: איך נעשה של עניים? לא היה פה קניין. בהקדש יש קניין של הקדש, אבל לעניים - איך? אומר **רב יוסף**: אין עיר שאין בה רב שהוא השליח של העניים, וברגע שאמר "זה של העניים" - זה עובר לרב, והרב יתן לעניים. שמעת? רק שהרב יהיה אמיתי ולא יקח לעצמו.

ו**רב יוסף** השמיע המון הלכות, כאילו הקדוש ברוך הוא דיבר. לכן צריך להיזהר מאוד - מורה רבך כמורה שמיים. ומאיפה למדנו? מ**יהושע**: **אלדד ומידד** היו מתנבאים במחנה, ומה היו אומרים? "**משה** מת, ו**יהושע** מכניסן לארץ". שמע **יהושע** ונצרב לו, ואמר:

אֲדֹנִי מֹשֶׁה, כְּלָאֵם. וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה: וּמִי יִתֵּן כָּל עַם השם נְבִיאִים, כִּי יִתֵּן השם אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם (במדבר יא, כח-כט)

ומכאן דרשה הגמרא לרבות תלמידי חכמים. **שמעון העמסוני** היה דורש כל "אתים" שבתורה: כגון **"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ"** - "את" בא לרבות את אחיך הגדול, ובא לרבות בעל אמך. הגיע לפסוק **"אֵת השם אֱלֹהֶיךָ תִּירָא"** (דברים ו, יג) - נמנע. בא **רבי עקיבא** ולימד: "את השם אלהיך תירא" - לרבות תלמידי חכמים. זה היה כוחו של **רבי עקיבא**: לתת כוח שהתלמיד חכם, כביכול, דומה להשם יתברך. מכאן יצא: מורה רבך כמורה שמיים.

ובא **רבי יעקב סקילי**, תלמידו של **הרשב"א**, ואמר: שאתה מכבד את החכם - אתה מכבד את השם יתברך.

פרק יא - לימוד התנ"ך

הגמרא אומרת - ברייתא בפרק שישי של מסכת אבות (מסכת אבות בעיקרה חמישה פרקים; הוסיפו שישי בגלל ששת השבתות בין פסח לעצרת): אמר **רבי יהושע בן לוי**: בכל יום ויום יוצאת בת קול ואומרת: "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה". שכל מי שלא לומד תורה - נקרא נזוף, ולא עוד אלא שבר מינן מה שקורה איתו בעולם האמת.

לכן צריך האדם להיזהר לדעת לפחות תנ"ך כמו שצריך. ומה שלא לומדים תנ"ך - זה היה בארצות אשכנז, כי שם היו המשכילים הרשעים, שהיו מדקדקים כביכול בפסוקים ומבלבלים את המוח - לכן

תיקנו שלא ילמדו תנ"ך. אבל אצלנו, הספרדים, לא היה הדבר הזה: היו לומדים תנ"ך. היינו בישיבת פורת יוסף - אחר הצהריים היינו לומדים תנ"ך על הסדר.

היה **חכם מנצור בן שמעון** - צדיק יסוד עולם, קדוש ונורא - הוא מלמד אותנו. למדנו אצלו דברי הימים, וכל ספר ישעיהו. אחר הצהריים, כל יום שעה: כל אחד קורא פסוק עם **רש"י** ומצודות, ומפרש אותו. למה? כדי להיות בקי. גם כשלומדים גמרא - צריך לדעת מה הפסוק, מאיפה הוא בא. למדנו תרי עשר, למדנו ישעיהו, ובעיקר ספר איוב - צריך ללמוד אותו.

בואו נעשה מבצע בליל שבת, עכשיו שהלילה ארוך: מסיימים את הסעודה - ואז לומדים. כל אחד עם חברו, עם שכנו, לפי סדר. בואו תתחילו בספר שופטים - זה הכי טוב: מה היה עם דבורה הנביאה, מה היה עם **שמשון**. **שמשון** היה שופט של ישראל - יפתח בדורו **כשמואל** בדורו, **שמשון** בדורו כיפתח בדורו - והוא היה יושב ולומד תורה כל היום. צריך להיות בקי לפחות לדעת מי הם תרי עשר, ומה כל אחד אומר. נביא שמדבר גם על אקטואליה של היום? עמוס - הוא מדבר על עזה, על מצרים. פתחו את עמוס ותראו איזה פסוקים.

פרק יב - שאלות קצרות בהלכה

אדם ששותה שמן זית - מה מברך עליו? במשנה כתוב: בורא פרי העץ. **הרמב"ם** כתב: שהכל נהיה בדברו - למה? זה מזיק לבד. אבל אם הוא שותה אותו עם "גירון" (לא מוסבר מה זה גירון) - זה בסדר.

פרק הסיפורים

הטביעה בים נתניה - והאזהרה של מורנו רבי עזרא עטייה

היינו בחורים - למעלה מלפני 60- שנה. היינו ילדים. הבחורים הגדולים יותר נסעו פעם אחת לים, ים נתניה. אתה יודע - הירושלמי, כשרואה ים, כאילו עכשיו נבראו שמים וארץ. שישה מהם חשו את עצמם גיבורים, ובנתניה יש בור אחרי החוף - והם נפלו לתוך הבור הזה. התחילו לטבוע, התחילו לבלוע מים. והנה באו שני בחורים והתחילו למשוך אחד אחד ולזרוק אותם לחוף בכוח, ואפילו היכו אותם כדי שישתקו - היו בהיסטריה.

הוציאו אותם, וממש הצילו אותם ממוות. חזרו לישיבה, ופתאום כל העיר שמעה

מורנו רבי עזרא עטייה, עליו השלום, קרא אותם אליו לחדר ואמר להם: תיזהרו! מהיום תלמדו הרבה תורה - כיוון שכל התורה שלמדתם עד עכשיו הלכה, הפסדתם הכל: מה שהציל אתכם זה התורה שלמדתם עד עכשיו, והמצוות שעשיתם - זה שמר עליכם שלא תמותו, ונשארתם בחיים. כי לפי הטבע, אדם שיורד לים צריך אחר כך לברך הגומל.

ואמר גם לשני הבחורים שהצילו: תזהירו אותם שלא יעשו עבירות! אם יעשו עבירות - זה על חשבונכם. למה? אתם הצלתם אותם - אז עכשיו, אם יעשו עבירות זה שלכם, ואם יעשו מצוות וילמדו תורה - גם זה עליכם, יש לכם שותפות. אדם חושב שהעולם הזה רגיל - זה לא ככה. מי יודע מה היה בשמיים באותה שעה, באותו רגע שאדם ניצל.

המסעדה ברומא - נטילת ידיים שהצילה

הגמרא בברכות אומרת: הרומאים גזרו שלא יאכלו אלא טריפות - מביאים בשר חזיר במסעדה. אז מה יעשה היהודי? בעל המסעדה היה רואה: מי שבא והיה נוטל ידיים קודם אכילת פת - יודע שהוא יהודי, ומכין לו אוכל כשר. ומי שבא ויושב ומתחיל לאכול כמו בהמה - שם לפניו דבר אחר.

בקיצור, הגיע יהודי - כנראה שכח את עצמו - וישב ואכל מה שהביאו לו. והשני נטל ידיו ואכל - ואכל כשר. אחרי האכילה מתברר לראשון שהאכילו אותו דבר אחר. הלך אצל בעל הבית ואמר לו: מה עשית? אמר לו: אני חשבתי שאתה לא יהודי - אתה לא נטלת ידיים.

גדעון וגיזת הצמר

ירובעל - זה **גדעון**. "ירב בו הבעל": היו עובדים עבודה זרה בזמנו, וגם אביו, עד שאביו נתן לו מוסר. מה היה? בליל הסדר, כשאבא מספר את הסיפורים, עומד **גדעון** ואומר לאביו: אם עשה השם את כל נפלאותיו - למה היום המדיינים שורפים לנו את הבתים, שורפים לנו את השדות? מה ענה לו אביו? בוא תוכיח את עצמך - תראה שהשם יתברך ישמור אותך.

מה עשה? לקח גיזת צמר ואמר: הגיזה תהיה רטובה וכל האדמה מסביב יבשה. ריבונו של עולם, אני משאיר את הגיזה ברצפה - אם אתה שומע אותי, היא תהיה מלאה מים וכל הרצפה מסביב יבשה. קם בבוקר - וכך היה. ולמחרת עשה ההיפך: כל האדמה תהיה מלאה מים והגיזה תישאר יבשה - וכך היה.

אחר כך לקח איתו את האנשים עם הכדים והשופרות, ובאו מכל הכיוונים על מדיין - והצליח, ונהיה שופט של ישראל. (ראו שופטים ו-ח.)

רבי אברהם ענטבי וחוב החמישים לירות

רבי אברהם ענטבי, עליו השלום - לפני כ-150 שנה. הוא היה בא בבוקר לבית הכנסת בשעה שלוש ולומד תורה. והנה הגיע יהודי אחד, עצוב מאוד ובוכה, עומד ליד ארון הקודש ובוכה. קרא אותו רבי אברהם - הוא לא שומע. קרא אותו שוב: מה קרה לך היום? הוא בצער גדול. מה הצער? אחרי הפצרות הסכים לספר: לקחתי הלוואה מאיזה עשיר, ונתתי לו שטר חוב בעדים, והוא רוצה לקבל ממני את הכסף - ואין לי מה לאכול.

אמר לו הרב: על זה אתה בוכה? כמה כסף זה? אמר: חמישים לירות של סוריה. אמר לו הרב: תשאיר את זה עליי. אתה לא צריך לשלם - אני אסדר. התפלל, וכל רגע הרב משגיח עליו שיתפלל רגוע. סיים את התפילה - והרב הלך לבית העשיר.

העשיר רואה שהרב בא אליו: הרב ברוך הבא! מה זכיתי? אמר לו הרב: לא מגיע לך שאני אבקר אותך? אמר העשיר: הביקור שלך שווה לי חמש מאות לירות זהב, אני מוכן לשלם! אמר לו הרב: אתם העשירים אוהבים להגזים - נראה אותך, חמש לירות שווה הביקור שלי. אמר העשיר: לא, חמש מאות אני מוכן לשלם עכשיו! אמר הרב: אני לא רוצה חמש מאות - אני רוצה רק חמישים. הביא את החמישים. אמר הרב: לא בשבילי - אני רוצה את השטר של האיש ההוא: הוא מסכן, אין לו מה לאכול, יש לו ילדים קטנים בבית, והוא לווה ממך ואין לו לשלם. ואתה - ברוך השם, השם ברך אותך ויברך אותך עוד. שמע העשיר, נתן לו את השטר - וקרע אותו לשנים עשר קרעים. וראיתם את חוכמת החכם - זכותם תגן בעדנו.

הסולטן, הקפה והשבועה - וחוכמתו של רבי אברהם אנטבי

פעם אחת הסולטן הגיע לביתו, ואשתו היתה מלאה נשים איתה. הוא אמר לה: תשמעי, תביאי לי את הקפה. הוא היה אוהב קפה על הבוקר - ולא סתם קפה: קפה שתוחנים אותו באותו רגע ומיד מבשלים. היא התחילה להכין: לקחה פולי קפה, קלתה אותם לאט לאט - וכל הזמן מדברת עם החברות שלה.

הוא התעצבן עליה - אצל הערבים הוא יכול לגרש אותה בפה בלבד. אמר לה: אני אוכל כעכ; עד שאני גומר את הכעכ הזה - אם לא הגיע הקפה, **"טַלַק, טַלַק טלק"** - יענו, מגורשת. והתחיל לאכול את הכעכ. שיסיים - הגיע הקפה. אמר: היא אסורה עליי. מה יעשו? אמר לה: לכי מפה, לכי לבית אביך.

והיה בלאגן גדול - משפחה מיוחסת. בא השייך וניסה לדבר - לא עזר. הביאו את הכאדי של דמשק - גם לא עזר. אמרו: נביא את **רבי אברהם ענטבי** - הוא יפתור. בא הרב, ישב בשקט ושאל אותם לאט לאט: איך היה הסיפור? סיפרו לו. אמר: הכעכ - איך נראה? הראו לו - יבש כזה. אמר: וגמרת את כל הכעכ? אמר: כן, ודאי. אמר לו הרב: ודאי? תקרא לשמש - שיטאטא את הרצפה. מצא שם פירורים! אמר לו הרב: הנה, לא גמרת את הכעכ - נשארו פירורים. היא לא מגורשת. זו החוכמה של החכם - זכותם תגן בעדנו.

קצרים

החיד"א והזעתר: **הרב החיד"א**, עליו השלום, היה יפה תואר ויפה מראה, והיה דורש שעות על גבי שעות בעל פה. כשהיה הולך לדרוש, היה חושש שיעשו לו עין הרע - והיה שם בכיסו, כך הוא כותב, שקית קטנה של זעתר, שתשמור עליו. וזה מגן על האדם - ולא רק מעין הרע, אלא מכל מיני מזיקים.

בעל "יסוד ושורש העבודה" והגדר: (ראו בפרק ז - ההודיה על השמירה.)

הגאון מווילנא וחכמת הרקחות: אמרו על **הגאון מווילנא** שהוא למד כל החכמות שבעולם - חוץ מרקחות. למה לא רצה להיות רוקח? אם ירקח תרופה ויתן לבן אדם וזה לא יעיל - יגידו: מה, זה לא שווה כלום? לא - הגאון הולך על בטוח, אין אצלו טעויות. הסיבה: שיבואו אליו אנשים ויבלבלו לו את הראש, ויהיה לו ביטול תורה וקבלת קהל - חולה שצריך לטפל בו, צריך להרכיב לו את התרופות. לכן: הכל למד - חוץ מרקחות.

שלושה ישראלים בתור האוכל: היו כמה בחורים מכאן שנסעו לחו"ל. שם יש ישיבה שבצהריים הם לוקחים אוכל: עומדים בתור, כל אחד עם מגש, עד החלון - כמאה וחמישים בתור. פתאום באו שלושה ישראלים - סיפר אחד מהם שעשה את זה - ועקפו את כל התור והלכו לראש התור. פתאום כל התור אומר: "יזראל, יזראל, יזראל" - הנה באו ישראלים. זה מצחיק? זה כואב - זה חילול השם גמור. לכן צריך להיזהר.

מסקנות מעשיות

- דברים שחכמים הזהירו - יש לקבלם, גם אם הם מחוץ לטבע: הוכח מן אבן השואבת.
- להיזהר שלא לעמוד במקום סכנה - אין עושים נס, ואם עושים - מנקים מזכיותיו.
- מים אחרונים חובה; נטילת ידיים לפת ולדבר שטיבולו במשקה. מיץ טבעי של פרי - פטור.

- אזוב (זעתר) - שלא ירד מעל השולחן כל השבת, כמנהג **רבנו האר"י**.
- לומר פסוקי שמירה, כגון "יושב בסתר".
- לא ללעוג על דברי חכמים.
- להודות להשם על השמירה היומיומית - לפני ואחרי, כבעל "יסוד ושורש העבודה".
- להיזהר בקידוש השם - לשלם מיד, ולא לעשות מעשה שיראה רע בעיני הבריות.
- כבוד חכמים: קטן כקטן וגדול כגדול - ומורה רבך כמורה שמיים.
- ללמוד תנ"ך על הסדר - להתחיל בספר שופטים, וספר איוב בליל שבת.

מפתח מראי מקומות

תנ"ך: בראשית לב, ה; **שמואל** א יב, יא; שופטים ו-ז (**גדעון** וגיזת הצמר); ירמיהו ב, ז; יחזקל לו, כ; תהלים צא, ז; משלי כו, ד-ה; במדבר יא, כח-כט; דברים ו, יג; ויקרא יז, ז; אסתר ו, יא.

חז"ל: משנה יומא ח, ו (מפקחין את הגל); ברכות (המסעדה ברומא); פסחים (**רב יוסף** - מורה רבך כמורה שמיים); **שמעון העמסוני** ו**רבי עקיבא** - "את השם אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים"; פרקי אבות ו (הבת קול).

ראשונים: **הרמב"ן** (דברים סגוליים, אבן השואבת, קבורה בין גויים); **הרמב"ם** (דמעות והתרגשות; ברכת שמן זית); ים של שלמה לרש"ל על חולין פרק ה (חרם בעלי התוספות על פרסום רפואות הגמרא); **המאירי**; **רבנו בחיי** (כבוד השם).

אחרונים: רדב"ז (על ויקרא יז, ז); **רב פעלים** (רוח רעה בימינו); כנסת הגדולה (**רבנו חיים בנבנשתי**) ופרי חדש (**רבי חזקיה די סילוה**); חת"ם סופר (שמירת הצדיקים משגיאה); תומים - **רבי יונתן אייבשיץ** (שבח **מרן רבי יוסף קארו**); חזון איש, אמונה וביטחון פרק ג; **הגאון מווילנא** (רקחות); **רבי יעקב סקילי** תלמיד **הרשב"א**.

קבלה ומוסר: זוהר הקדוש (אבן השואבת והניצוץ; אלף מצידך - שמירת המלאכים); **רבנו האר"י** (האזוב על השולחן); **החיד"א** (שקית הזעתר); יסוד ושורש העבודה (ההודיה על השמירה); **מורנו רבי עזרא עטייה** ו**רבי אברהם אנטבי** - מעשיות.

מבוסס על תמלול השיעור

לצפייה בשיעור: https://youtu.be/Qex4nbjlZ7E

הסודות להצלחה שלך | www.yoursuccesstoolbox.com